

LEIPZIG-CHARTERET om bæredygtige europæiske byer

Vedtaget på
det uformelle ministermøde om byudvikling og territorial samhørighed
i Leipzig den 24.-25. maj 2007

PRÆAMBEL

"LEIPZIG-CHARTERET om bæredygtige europæiske byer" er et dokument, medlemsstaterne har udarbejdet, med bred og tydelig deltagelse af europæiske interessenter. Med udgangspunkt i udfordringer og muligheder, såvel som de europæiske byers forskellige historiske, økonomiske og miljømæssig baggrund, enedes medlemsstaternes ministre, med byudvikling som portefølje, om fælles strategier og principper for byudviklingspolitik. Ministrene forpligter sig til:

- at indlede en politisk debat i deres lande om, hvordan principperne og strategierne i Leipzig-charteret om bæredygtige europæiske byer kan indarbejdes i de nationale, regionale og lokale udviklingspolitikker,
- at gøre brug af redskaber som integreret byudvikling og dermed forbundne styreformer til selve implementeringen og på den måde etablere de nødvendige rammer på nationalt plan og
- at arbejde for at kunne oprette en afbalanceret territorial organisation baseret på en europæisk polycentrisk bystruktur.

Ministrene takker det tyske formandskab for at have forberedt rapporten "Integreret byudvikling som forudgående betingelse for vellykket bæredygtighed i byerne" og undersøgelserne "Strategier til opprioritering af det fysiske miljø i dårligt stillede byområder", "Styrkelse af den lokale økonomi og den lokale arbejdsmarkedspolitik i dårligt stillede områder", "Proaktive undervisnings- og uddannelsespolitikker for børn og unge i dårligt stillede byområder" og "Bæredygtig bytransport og dårligt stillede byområder" indeholdende eksempler på god praksis i Europa. Disse undersøgelser kan hjælpe byer af forskellig størrelse til at implementere de principper og strategier, som er beskrevet i Leipzig-chartret om bæredygtige europæiske byer.

Ministrene erklærer:

Vi, de ansvarlige ministre for byudvikling i den Europæiske Unions medlemsstater, opfatter de europæiske byer af forskellig størrelse, som har udviklet sig i løbet af historien, som et værdifuldt og uerstatteligt økonomisk, socialt og kulturelt aktiv.

Med det mål at ville beskytte, styrke og videreudvikle vore byer, støtter vi stærkt EU's strategi for bæredygtig udvikling med udgangspunkt i handlingsprogrammet fra Lille og det såkaldte Urban Acquis fra Rotterdam samt Bristol-overenskomsten. Derved bør samtlige dimensioner om bæredygtig udvikling tages i betragtning, på samme tid og med samme vægt. Herunder hører økonomisk velstand,

social balance og et sundt miljø. Samtidig bør der lægges vægt på kulturelle og sundhedsmæssige aspekter. I den forbindelse bør opmærksomheden rettes mod medlemsstaternes institutionelle kapacitet.

Vore byer har enestående, kulturelle og arkitektoniske kvaliteter, stor styrke når det gælder social integration og ekstraordinære muligheder for økonomisk udvikling. De er videnscentre og kilder til vækst og fornyelse. Samtidig lider de dog under demografiske problemer, social ulighed, social udelukkelse af specifikke befolkningsgrupper, mangel på billige og ordentlige boliger samt miljøproblemer. På længere sigt, kan byerne ikke opfylde deres funktion som motor for social fremgang og økonomisk vækst, som det er beskrevet i Lissabon-strategien, medmindre det lykkes at opretholde den sociale balance byerne imellem, hvor man sikrer deres kulturelle mangfoldighed og indfører høj kvalitet på områder som byplanlægning, arkitektur og miljø.

Vi har i stadig større grad behov for holistiske strategier og koordinerede tiltag blandt de personer og institutioner, der er involveret i byudviklingsprocessen, som rækker langt ud over de enkelte byers grænser. Hvert eneste myndighedsniveau, såvel det lokale, det regionale, det nationale som det europæiske, bærer et ansvar for vore byers fremtid. For reelt at sikre effektiviteten på disse forskellige myndighedsniveauer er vi nødt til at forbedre koordineringen af sektorpolitiske områder og skabe en ny følelse af ansvar over for en integreret byudviklingspolitik. Vi må også sørge for, at de mennesker, der arbejder med at kunne gennemføre disse politikker på alle niveauer, tilegner sig de almindelige og tværfaglige færdigheder, som er nødvendige for at udvikle byerne til bæredygtige samfund.

Vi hilser varmt de erklæringer og henstillinger, som er nærmere beskrevet i EU's "Territoriale Dagsorden" og i de europæiske institutioners arbejde, som fremmer et integreret syn på bypolitik. Vi anerkender "Aalborg Commitments" som et vigtigt bidrag til strategiske og koordinerede foranstaltninger på lokalt plan samt konklusionerne fra det Europæiske Forum for arkitekturpolitik vedrørende Byggekulturen af 27. april 2007. Vi noterer os det europæiske charter "Network Vital Cities".

Vi anbefaler:

I. Bedre udnyttelse af helhedsstrategier i forbindelse med byudvikling

For os er helhedsstrategier for byudvikling ensbetydende med, at man samtidig og på rimelig måde tager højde for de problemstillinger og interesser, som betyder noget for byudviklingen. Helhedsstrategi for byudvikling er en proces, hvor de fysiske, sektorspecifikke og tidsmæssige aspekter i bypolitikens nøgleområder koordineres. Det er afgørende at inddrage de økonomiske aktører, interessenter og den brede offentlighed. En helhedsstrategi i byudvikling er en væsentlig forudsætning for, at EU's strategi for bæredygtig udvikling kan implementeres. Implementeringen er en europæiske opgave, men den skal samtidig tage højde for både lokale forhold og behov samt for nærhedsprincippet.

Integreret byudvikling gør det lettere at forlige forskellige interesser og danner dermed et levedygtigt grundlag for konsensus mellem stat, regioner, byer, borgere og de økonomiske aktører. Ved at samle viden og finansielle ressourcer på ét og samme sted, sikres en mere effektiv anvendelse af knappe offentlige midler. Offentlige og private investeringer vil bedre kunne koordineres. Integreret byudvikling inddrager aktører uden for myndighederne og giver borgerne mulighed for at spille en aktiv rolle i udformningen af deres nærmiljø. Samtidig kan disse foranstaltninger skabe større sikkerhed omkring planlægning og investering.

Vi anbefaler, at de europæiske byer overvejer at udarbejde integrerede byudviklingsprogrammer for byen som helhed. Disse implementeringsorienterede værktøjer til planlægning bør:

- beskrive byernes og bydelenes styrker og svagheder på baggrund af en analyse af den nuværende situation,
- fastlægge forenelige udviklingsmål for byområderne og udvikle en vision for byerne,
- koordinere de forskellige sektorplaner, tekniske planer og politikker, der findes for nærmiljøet, og sikre, at de planlagte investeringer bidrager til en afbalanceret udvikling af byområdet.
- koordinere og sikre en geografisk målrettet anvendelse af midlerne fra offentlige og private aktører og
- være koordineret på lokalt plan, i byerne og regionerne og inddrage borgerne og andre partnere, som kan bidrage væsentligt til at forme den fremtidige økonomiske, sociale, kulturelle, og miljømæssige kvalitet i hvert enkelt område.

Den lokale og regionale bymæssige koordinering bør styrkes. Målet er at nå frem til et jævnbyrdigt partnerskab mellem byer og landområder og mellem mindre, mellemstore og større byer og kommuner i byregioner og storbyområder. Vi må gå bort fra at opfatte byudviklingsproblemer og -beslutninger i de enkelte byer som isolerede problemstillinger. Vore byer bør være knudepunkter for byregional udvikling og samtidig være ansvarlige for territorial samhørighed. Det ville derfor være nyttigt, hvis vore byer kunne indgå i tættere netværker på europæiske plan.

Integreret byudvikling giver os nogle redskaber, som allerede har bevist deres værd i mange europæiske byer, hvor man har udviklet moderne, samarbejdsvillige og effektive forvaltningsstrukturer. Det er altafgørende, hvis man skal forbedre de europæiske byers konkurrenceevne. Disse forvaltningsstrukturer gør det lettere tidligt i forløbet bedre at kunne koordinere udviklingen på områder som boliger, økonomi, infrastruktur og tjenesteydelser ved blandt andet at tage højde for de nuværende alders- og migrationstendenser samt energipolitiske forhold.

Med hensyn til en samlet byudviklingspolitikks anvendelsesområder, mener vi, at følgende handlingsstrategier er af afgørende betydning, hvis de europæiske byers konkurrenceevne skal forbedres:

Etablere og sikre offentlige områder af høj kvalitet

Kvaliteten af offentlige områder, grønne anlæg i byerne, arkitektur og byudvikling spiller en vigtig rolle for bybefolkningens levevilkår. Der er tale om bløde lokaliseringsfaktorer, som er vigtige, da de kan være med til at tiltrække virksomheder inden for vidensindustrien, en kvalificeret og kreativ arbejdsstyrke og turisme. Derfor skal samspillet øges mellem arkitektur, infrastruktur- og byplanlægning, så man skaber attraktive, brugervenlige offentlige områder og sætter høje standarder i borgernes umiddelbare omgivelser. Vi skal have skabt en såkaldt "Baukultur". Baukultur skal forstås i ordets brede betydning. Det er summen af samtlige kulturelle, økonomiske, teknologiske, sociale og økologiske aspekter, der påvirker kvaliteten og processen i planlægnings- og byggearbejdet. Denne tilgang bør dog ikke kun begrænses til offentlige områder. En sådan "Baukultur" er nødvendig for byen som helhed og for dens omgivelser. Såvel byer som forvaltning skal gøre deres indflydelse gældende. Det er især vigtigt for bevarelsen af kulturarven. Historiske bygninger, offentlige rum og deres bymæssige og arkitektoniske værdi må bevares.

At skabe og bevare funktionelle, designede områder i byerne, infrastruktur og tjenesteydelser er en opgave, som må varetages i fællesskab af staten, regionale og lokale myndigheder såvel som af borgere og virksomheder.

Moderne infrastruktur og bedre energieffektivitet

Et væsentligt bidrag til livskvalitet, lokaliserings- og miljøkvalitet kan opnås gennem bæredygtig, tilgængelig og billig bytrafik med koordinerede forbindelser til byregionens transportnet. Der bør navnlig lægges vægt på trafikstyring og forbindelser mellem forskellige transportformer, herunder også infrastruktur for cyklister og fodgængere. Bytransport skal kunne forenes med de forskellige krav til boliger, arbejdsområder, miljø og offentlige områder.

Teknisk infrastruktur, navnlig vandforsyning, spildevandsrensning og andre forsyningsnetværker skal forbedres på et tidligt tidspunkt og tilpasses de ændrede behov, så de fremtidige høje krav til levevilkårene i byerne kan nås.

Forudgående betingelser for bæredygtige offentlige værker er energieffektivitet, økonomisering med naturressourcerne samt økonomisk effektivitet i værkernes drift. Bygningers energieffektivitet skal forbedres. Det gælder for såvel eksisterende som nye bygninger. Renovering af boligmassen kan have stor betydning for energieffektiviteten og en forbedring af beboernes livskvalitet. Der skal især fokuseres på præfabrikerede, gamle bygninger og bygninger af ringe kvalitet. Optimerede og effektive infrastrukturnetværker samt energieffektive bygninger vil kunne nedbringe omkostningerne for såvel virksomheder som beboere.

Et væsentligt grundlag for effektiv og bæredygtig anvendelse af ressourcer er en kompakt bosættelsesstruktur. Dette kan opnås ved fysisk planlægning og byplanlægning, som forhindrer en byspredning gennem streng kontrol med udbuddet af byggegrunde og af spekulation. Strategien, der

går ud på at blande beboelsesområder med erhvervsliv, uddannelsesfaciliteter og rekreative områder i byområder har vist sig at være særligt bæredygtig.

Byerne skal være med til at sikre og forbedre beboernes livskvalitet og kunne tiltrække virksomheder ved at gøre brug af avanceret it både inden for uddannelse, beskæftigelse, sociale tjenesteydelser, sundhedsvæsen og arbejdsmiljø og som et middel til at forbedre forvaltningen af byerne.

Vore byer skal også være i stand til at tilpasse sig truslerne fra klimaændringer. Veldesignet og planlagt byudvikling kan føre til vækst med lavt kulstofforbrug, forbedring af miljøkvalitet og reduktion af CO₂-udledning. Byer kan opnå disse resultater gennem innovativ forebyggelse, tilpasninger og afbødende foranstaltninger, som igen kan hjælpe med udviklingen af nye industrier og kulstoffattige erhvervsaktiviteter.

Proaktiv fornyelse og uddannelsespolitikker

Byer er steder, hvor der skabes og formidles en masse viden. Den fulde udnyttelse af en bys videnspotentialer afhænger af kvaliteten i byens førskole- og skoletilbud, af mulighederne for overgange mellem såvel uddannelses- og undervisningssystemerne som sociale og kulturelle netværker, mulighederne for livslang læring, universiteternes og forskningsinstitutionernes ekspertise og netværker mellem industri, forretningsliv og videnskab.

En helhedsstrategi for byudvikling kan være med til at forbedre disse faktorer ved, for eksempel at bringe aktørerne sammen, støtte netværksdannelsen og optimere lokaliseringsstrukturerne. Integreret byudvikling fremmer den sociale og tværkulturelle dialog.

Strategier for integreret byudvikling, samarbejdsvilje i styringen af byudviklingen og god forvaltningsskik kan føre til hensigtsmæssig udnyttelse af de europæiske byers potentialer, navnlig for så vidt angår konkurrenceevne og vækst, og være med til at mindske forskelle lokalområder imellem. Det giver borgerne mulighed for at deltage i samfundslivet og i demokratiet.

II. Større vægt på udsatte kvarterer, når byen betragtes som en helhed

Byerne står over for store udfordringer, navnlig i forbindelse med globaliseringen og de økonomiske og sociale strukturændringer. Helt specifikke problemer er blandt andet meget høj arbejdsløshed og social udstødelse. Inden for byen kan der forekomme store forskelle med hensyn til økonomiske og sociale muligheder i de enkelte bydele, men også for så vidt angår forskellen i miljøets kvalitet. Derudover er de stadigt større sociale skel og forskelle i økonomisk udvikling ofte med til destabiliseringen i byerne. En politik for social integration, som kunne mindske uligheder og forebygge social udelukkelse, ville være den bedste garant for opretholdelse af sikkerheden i vore byer.

Med henblik på at kunne gennemføre målsætningen om social samhørighed og integration i byerne og byområderne, kunne gennemtænkte politikker om socialt boligbyggeri være et effektivt redskab.

Sunde, egnede og billige boliger kan gøre disse bydele mere attraktive for såvel unge som ældre mennesker. Det vil føre til stabilitet i bydelene.

Det er bedre at få øje på signalerne tidligt og på den måde effektivt få rettet op på tingene i tide. Det sparer ressourcer. Når først udviklingen i et område er begyndt at gå ned ad bakke, kan omkostningerne og besværet med at få udviklingen vendt vise sig langt større. Myndighederne skal tilbyde beboerne i de berørte områder perspektiver og incitament til forbedring. En aktiv inddragelse af beboerne og en bedre dialog mellem de politiske repræsentanter, beboerne og de økonomiske aktører er altafgørende for at finde frem til de bedste løsninger for hvert enkelt af de dårligt stillede byområder.

På den baggrund opfatter vi følgende handlingsstrategier, der indgår som led i en integreret byudviklingspolitik, som altafgørende for de dårligst stillede kvarterer i byerne.

Strategier til forbedring af de fysiske omgivelser

Økonomisk aktivitet og investeringer på den ene side og bymæssige strukturer af høj kvalitet, sunde byggerier og en moderne og effektiv infrastruktur og faciliteter på den anden side hænger tæt sammen. Derfor er det nødvendigt at forbedre de eksisterende bygningsmassen i de dårligt stillede kvarterer med henblik på udformning, tilstand og energieffektivitet. Forbedringer i boligstandarden for nybyggeri såvel som for eksisterende, præfabrikeret, gammelt og lavkvalitetsbyggeri rummer det største potentiale for forbedret energieffektivitet inden for EU og dermed for bekæmpelse af klimaændringer.

For at øge investeringernes bæredygtighed gennem forbedringer af de fysiske omgivelser skal investeringerne indgå i en udviklingsstrategi på længere sigt, hvilket bl.a. også indebærer offentlige og private opfølgingsinvesteringer.

Styrkelse af den lokale økonomi og den lokale arbejdsmarkedspolitik

Foranstaltninger med henblik på økonomisk stabilisering af dårligt stillede lokalområder bør også indeholde muligheden for at trække på egne økonomiske kræfter i disse områder. I den forbindelse vil arbejdsmarkedspolitikken og økonomiskpolitiske tiltag, som er skræddersyede til de enkelte lokalområder, være passende redskaber. Målet er at skabe og sikre beskæftigelse og lette opstarten af nye virksomheder. Det er især adgangen til det lokale arbejdsmarked, der bør forbedres, ved at tilbyde efterspørgselsorienteret uddannelse. Der bør ligeledes trækkes mere på beskæftigelses- og uddannelsesmulighederne i den etniske økonomi.

EU, medlemsstaterne og byerne opfordres til at skabe bedre betingelser og redskaber til at styrke den lokale økonomi og dermed de lokale arbejdsmarkeder, navnlig gennem fremme af den sociale økonomi og gennem udbud af borgervenlig service.

Proaktive uddannelses- og undervisningspolitikker for børn og unge

Et vigtigt udgangspunkt for forbedring af situationen i dårligt stillede kvarterer er forbedring af uddannelse og undervisning i lokalsamfundet kombineret med proaktive politikker med fokus på børn og unge.

I dårligt stillede kvarterer bør der sikres flere og bedre muligheder for uddannelse og undervisning, som er tilpasset de derværende børns og unges behov, og som tager hånd om de manglende tilbud til disse. Gennem en politisk fokusering på børn og unge, der er skræddersyet til de sociale omgivelser, de lever i, må vi bidrage til at forbedre børns og unges muligheder for, når de kommer fra dårligt stillede kvarterer, at indtage en plads, realisere deres ambitioner og sikre lige muligheder på længere sigt.

Fremme af effektiv og billig bytransport

Mange dårligt stillede kvarterer lider under den ekstra byrde ved dårlige transportmuligheder og dårlige miljøforhold, hvilket igen gør dem mindre attraktive. Udviklingen af et effektivt og billigt transportsystem, vil give borgerne i disse områder de samme muligheder for mobilitet og tilgængelighed som alle andre borgere, hvilket de er i deres gode ret til at forvente.

For at opnå denne målsætning bør transportplanlægning og styring af trafikken i disse områder i stadig større grad sigte på at reducere trafikens negative følger for miljøet og tilrettelægge transportsystemet på en måde, så områderne integreres bedre i byen og regionen som helhed. Det forudsætter ligeledes egnede gang- og cykelstinet.

Jo bedre vi formår at stabilisere de dårligt stillede områder økonomisk og integrere dem socialt samt forbedre deres fysiske omgivelser og transportinfrastruktur, des bedre er chancerne for, at der i vore byer på længere sigt stadig vil være social fremgang, vækst og innovation.

Vi fremhæver, at:

Byudviklingspolitik bør fastlægges på nationalt plan, og at incitamenter til innovative løsninger ligeledes bør skabes på såvel nationalt plan, som på andre planer.

Vore byer har behov for tilstrækkeligt spillerum til at udfylde lokale opgaver på ansvarlig vis og et sundt finansielt grundlag, som sikrer stabilitet på længere sigt. Derfor er det også vigtigt, at medlemsstaterne har mulighed for at benytte sig af de europæiske strukturfonde, i forbindelse med betydelige integrerede byudviklingsprogrammer. I anvendelsen af disse midler bør der navnlig fokuseres på konkrete problemer og muligheder samtidig med, at man tager højde for de enkelte medlemsstats udviklingspotentialer, hindringer og særtræk. Hvis det ikke allerede er sket, bør de lokale myndigheder ligeledes udvikle de nødvendige færdigheder og effektivitet til implementering af helhedsstrategier for byudvikling, også med henblik på overordnet at opnå kvalitet og bæredygtighed i byggeriet.

De nye EU-initiativer, JESSICA og JEREMIE, der støtter oprettelsen af byudviklingsfonde og midler til SVM'er, hvor man gør brug af finansieringstekniske instrumenter til at lede privat kapital over i

implementeringen af integrerede byudviklingsstrategier, indeholder lovende muligheder for at effektivisere almindelige nationale og europæiske finansieringskilder.

På nationalt plan, er ministerierne nødt til i stadig større grad at indse, hvor vigtigt det er, at byerne har nationale, regionale og lokale ambitioner og at deres politikker påvirker dem. De forskellige ministerier, der arbejder med eller har indflydelse på byplanlægnings spørgsmål, bør tilpasses hinanden og integreres bedre, så de supplerer snarere end modarbejder hinanden.

Vi fremhæver vigtigheden af systematisk og struktureret udveksling af erfaring og know-how inden for bæredygtig byudvikling. Vi opfordrer Kommissionen til på baggrund af retningslinjerne i Leipzig-charteret at fremlægge resultatet af udvekslingen af eksempler på god praksis på en kommende konference, som vil blive holdt inden for rammerne af initiativet "Regioner for økonomisk forandring". Samtidig har vi behov for en europæisk platform til indsamling og udvikling af eksempler på god praksis, statistisk materiale, benchmarking-analyser, evalueringer, gensidige vurderinger og andre former for byforskning, der kan bistå de aktører, der er involveret i byudvikling på alle planer og i alle sektorer. Vi vil fortsætte med at fremme og intensivere udveksling af viden og erfaring mellem politiske beslutningstagere, praktiske udøvere og forskere på lokalt, regionalt, nationalt og europæisk plan i fremtiden, så den bymæssige dimension styrkes i EU's strategi for bæredygtig udvikling, Lissabon-strategien og EU's beskæftigelsesstrategi.

Europa har behov for stærke byer og regioner, som er rare at leve i.
